

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujeja
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCOVENECE

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva & Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva & Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, so-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.
Filiale:
Novo mesto.

Bollettino No 1162

L'azione offensiva nemica contenuta dalle truppe italiane e germaniche Il nemico ha perduto 22 velivoli

Comando Supremo Bollettino di guerra
Nr. 1162.

Contro il nostro schieramento in Sicilia il nemico sviluppa con l'impiego di forze fresche e con il poderoso appoggio dell'arma aerea, la sua azione offensiva contenuta in aspra lotta dalle truppe italiane e germaniche.

Nei violenti combattimenti dei giorni precedenti si è segnalato, per valore e tenacia, il raggruppamento motorizzato al comando del colonnello Goffredo Ricci da Casena. Sono stati distrutti dalla caccia dell'asse e dalle batterie contraeree 16 velivoli angloamericani dei quali 10 in Sardegna, 2 in Sicilia, 2 nell'Egeo, e due in Grecia.

Nel cielo del Lazio nostri cacciatori intercettavano ieri una formazione avversaria abbattendo senza proprie perdite, quattro quadrimotori e due bimotori.

Generale Ambrosio.

Vojno poročilo št. 1162

Čete osi zadržujejo sovražno delovanje na Siciliji

Sovražnik je izgubil 22 letal

Najvišje poveljstvo, vojno poročilo št. 1162: Proti naši razvrstitvi na Siciliji razvija sovražnik svoje ofenzivno delovanje s podporo svojih čet in z veliko oporo letalstva, to ofenzivno delovanje pa italijanske in nemške čete zadržujejo v srditem boju.

Med hudimi boji v prejšnjih dneh se je čelpeka skupina pod poveljstvom polkovnika Goffreda Riccija iz Cesene odlikovala po svojem junaštvu.

Lovci osi in protiletalske baterije so uničile 16 angloameriških letal in sicer od tega 10 nad Sardinijo, 2 nad Sicilijo, 2 nad Egejskim morjem in 2 v Grčiji.

Nad Lazijem so naši lovci prestregli sovražno skupino in brez lastnih izgub sestrelili 4 štirimotorne in 2 dvomotorne.

Podpis: general Ambrosio.

Povečano bojno delovanje na vzhodu

Več sovjetskih divizij uničenih pri Krimskaji — Sovjeti so izgubili 148 tankov — Pri napadu na Remscheid so Angleži izgubili 60 letal

Hitlerjev glavni stan, 31. julija. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na glavnih bojnih odsekih vzhodnega bojišča se je včeraj bojno delovanje spet povečalo.

Proti našim postojankam v loku pri Orlu izvedeni novi hudi napadi združenih pehotnih in oklepni oddelki, so se izjalovili v menjajočih se borbah z visokimi izgubami za sovražnika.

Ob kubanskem predmostju in ob Ladosem jezeru je sovražnik spet napadel z močnejšimi silami.

Zapadno od Krimskaje se je zrušil napad več sovjetskih divizij pred našimi črtami.

Južno od Ladosekega jezera so bili Sovjeti, ki so napadali z močnimi oddelki podpirani s topništvom in bojnimi letali odbiti, sovražnikove čete pa, ki so vdrle v fronto, uničene. Oba dni so uničile naše čete na vzhodni fronti 148 oklepnih voz.

Neka podmornica je potopila v Črnem morju 7000 tonsko petrolejsko ladjo.

Na Siciliji so naše čete dosegle v hudih borbah na srednjem odseku fronte popoln obrambni uspeh. Vsi sovražnikovi poskusi za prodor, pri katerih so sodelovale deloma tudi nove čete, so bili zavrnjeni z zelo visokimi izgubami. Nad Sredozemljem je bilo sestreljenih 16 sovražnih letal.

V borbi proti sovražnemu dovozu na Sicilijo je letalstvo hudo poškodovalo veliko prevozno ladjo in doseglo bombne zadetke med čolni za izkrcavanje v skladiščih goriva ter na pristaniških napravah v Avoli na jugovzhodni obali otoka.

Oddelki sovražnih bombnikov so napadli včeraj podnevi mesto Kassel in nekatere kraje v zasedenem zapadnem ozemlju, preteklo noč pa bombardirali mesto Remeheid. Prebivalstvo napadenih mest je imelo izgube. Huda razdejavanja in škode zaradi požarov so nastale predvsem v stanovanjskih okrajih v Remscheidu. Profiletalska obramba je po dosedanjih vestih uničila vsega 60 letal, večina štirimotorne bombnike.

Nemške podmornice so potopile v Atlantiku tri ladje s skupno 15.000 br. reg. tonami ter na Lednem morju eno stražno ladjo. Pri obrambi sovražnih letalskih napadov so na Atlantiku sestrelili še en ameriški zrakoplov in eno letalo.

Ukrepi nove italijanske vlade

Železniško in pošto osebje militarizirano - Zvišane družinske doklade

Rim, 31. jul. AS: Uradni list prinaša naslednji ministriški ukrep, ki začneja veljati danes: 1. Med sedanjim vojnim stanjem je osebje državnih železnic ter državno pošto, brzojavno in telefonsko osebje militarizirano po določilih čl. 2. kr. zakonskega ukrepa z dne 30. marca 1943 št. 125. Za izenačenje službenih stopenj tega osebja z vojaškimi stopnjami je treba uporabiti tabele, priključene kr. ukrepu z dne 20. marca 1941 št. 401 ter razglasoma z dne 4. in 16. junija 1943, ki se nanašata na militarizacijo osebja, dodeljenega železnici, brzojavni in telefonski službi na Siciliji in Sardiniji.

2. Med sedanjim vojnim stanjem je militarizirano po istem ukrepu osebje podnajemnic državnih železnic, poštinih sprejemalnic pri koncesioniranih družbah za pošto, železniške ter izvenmestne tramvajске prevoze, prepuščene zasebnim družbam, osebje telefonskih družb, ki jim je odstopila koncesije italijanska družba za radijske oddaje (ELAR), družbe Italcable, italijanska družba za izvenmestno telefonsko omrežje (SIRT) in družba za spalne vozove. Izenačenje službenih stopenj z vojaškimi za osebje teh ustanov se določa takole: ravnatelj = stotnik, uradnik in spremljevalec = podporočnik, delavec in težak = prostak.

3. Z nadaljnjim odlokom bodo določena znamenja, ki jih bo moralo nositi osebje, militarizirano po pričujočem ukrepu.

4. Osebu, militarizirano po tem ukrepu, ne pritečejo nobene posebne gospodarske ugodnosti.

5. Ta ukrep velja za osebje, militarizirano po kr. ukrepu z dne 14. oktobra 1937 št. 2707, po čl. 1 kr. ukrepa z dne 30. marca 1943 št. 125 ter po razglasih z dne 4. in 20. junija 1943.

Rim, 30. julija AS: Z veljavnostjo za nazaj do 1. novembra 1942 je v korist delavcev, ki služijo domovini v orožju, razširjena podvojitev družinskih doklad. Pravico do podvojitve družinskih doklad je priznana vsem zaposlenim (uradnikom in delavcem) v industriji, trgovini, svobodnih in umetniških poklicih ter pri kreditnih in zavarovalnih ustanovah, ki uživajo normalne doklade med vojaško službo. Izključeni so poljedelski delavci glede na posebno skrbstvo, ki je odrejeno na tem področju. Večji zneski, ki bodo morali biti izplačani, na naslov podvojitve, ne bodo takoj izplačani, temveč bodo zapisani v dobro vsem, ki imajo do njih pravico in bodo vinkulirani do konca vojne. Na te zneske se bodo računale obresti po 2 in pol odstotkov, ki pa bodo tudi vinkulirane. Brezme podvojitev pade na državo za delavce v industriji, trgovini ter svobodnih in umetniških poklicih, ki prejema družinske doklade na osnovi zakona z dne 26. okt. 1940, št. 495. Za zasebne uradnike pa to breme prehaja na blagajno za vojaške pozive pri uradnikih. Za nameščence v kreditnih in zavarovalnih ustanovah in za delavce, ki imajo pravico do nadaljnjega izposlovanja mezde, bodisi v

celoti, bodisi delno, med vpoklicem na temelju čl. 9, št. 4 Kr. ukaza zakona z dne 17. junija 1937, št. 1048, pa delodajalci, ki morajo vplačati v skupno blagajno za družinske doklade tudi višje prispevke, določene po dodatnih družinskih dokladah. Od 1. nov. 1942 dalje bodo torej morali delodajalci vplačati za nameščence v industriji skupni prispevek 20%; za nameščence v trgovini skupni prispevek 14,80% itd. Za vpoklicane nameščence (uradnike in delavce), katerim se družinske doklade izplačujejo neposredno iz pokr. ustanov za socialno skrbstvo, se ne zahteva no-

beno novo vplačilo od delodajalcev, razen tistega, kar je bilo zgoraj omenjeno glede plačevanja prispevkov. Nasprotno pa morajo delodajalci za vpoklicane nameščence (uradnike in delavce), katerim izplačujejo normalne družinske doklade delodajalci sami, predložiti Zavodu za socialno skrbstvo seznam plačil, izvršenih na ta naslov, in obenem poslati imeniski seznam vpoklicanih nameščencev, ki mora biti napisan na posebnih formularjih, ki so na razpolago pri pokrajinskih ustanovah za socialno skrbstvo. O priliki predložitve novih formularjev morajo prizadeti tvrditi in podjetja upoštevati prispevke, ki jih morajo vplačati za dobo do 1. novembra 1942 nazaj do 30. septembra 1943, da s tem omogočijo vpisanje v dobro dodatnih doklad za naznačeno dobo v korist posameznih vpoklicancev.

Obvestilo XI. Armadnega zbora

Gorostasne in najbolj neverjetne vesti krožijo po mestu in pokrajini. Njihov izvor in cilji so očitno tendenciozni. Ljubljana in pokrajina, ki sta že tolikokrat dali dokaze za dober čut, naj se pomirita in zaupata odgovornim oblastem in naj odgovorita z zdravo in pošteno propagando vsakemu, ki bi poskušal motiti resno delo in zavest vseh dobromislečih. Poveljstvo bo neusmiljeno postopalo z vsakim, ponavljam, z vsakim ki razširja tendenciozne vesti.

Ljubljana, 31. julija 1943.

General armadnega zbora
Poveljnik: Gastone Gambaro.

Italija in Evropa

Budimpešta, 31. jul. AS: Madžarski listi še dalje posvečajo mnogo prostora novemu italijanskemu položaju. Dnevnik »Pester Lloyd« piše, da je maršal Badoglio zbral okrog sebe ves italijanski narod in da življenje v Italiji že redno poteka. Maršal Badoglio je prevzel oblast v kočljivem trenutku, a kot hraber vojak — nadaljuje list — bo izpolnil nalogo, ki mu jo je vladar zapupal v blagor naroda.

Kar zadeva Madžarsko, je treba poudariti, da so bili njeni dobri odnosi z Italijo zmeraj neodvisni od italijanske notranje vlade. Zaradi tega so ti odnosi trajni in prav nič jih ne more pretresti. Sicer pa so madžarski listi že prvega dne, ko se je Mussolini umaknil, izrekli svoje trdno prijateljstvo za prijateljski italijanski narod.

Pariz, 31. jul. AS: Marcel Deat prinaša v listu »Oeuvre« uvodnik o Italiji in Evropi. Pravi, da še ni podatkov za presojo pomena, ki ga ima italijanska notranja politična kriza, da pa je jasno eno, namreč, da je Italija ostala zvesta evropski stvari. Odločno italijansko vedenje je hudo razočaranje za Angleže in Amerikance, ki so upali na lahko zmago. Prihod maršala Badoglija na oblast ima tak pomen kakor čudež, ki se je nekajkrat zgodil že v francoski zgodovini, ko se je v trenutkih hude nevarnosti za državo sklenila sveta zaveza. Tako se je tudi vsa Italija strnila okoli svojega vladarja in daje zagriseno odprlo vsem nasprotnikom poskusom za pritisk in oplašitev.

Sovjetski veleposlanik Majski zapustil London

Basel, 31. jul. AS: Londonski dopisnik lista »Basler Nachrichten« pravi o odhodu sovjetskega poslanika Majskega iz Londona, da je ta dogodek prizadel politične kroge v britanski prestolnici in posebno tiste, ki so blizu vladi. Kajti Majski je bil zaradi svojega desetletnega bivanja v Londonu dobro poznan in je bil posebno z zunanjim ministrom Edenom v priskrbi odnošajih. Zato si je lahko misliti, da je njegov odhod vzbudil neugodje toliko bolj, ker ni moglo zanikati, da je bilo zavezništvo med Veliko Britanijo in Sovjetsko Rusijo v veliki meri njegovo delo. Značilen je uvodnik »Times«, ki piše o odnošajih med Britanijo, Ame-

riko in Rusijo in pravi, da bi Velika Britanija in Rusija morali točno razdeliti svoji interesni področji. Toda ta zamisel — pristavlja list — izgublja pomen sprčo dejstva, da Rusija v nobeni stvari ne obveča svojih zaveznikov, do čim pri nas opazujemo čudno prikazen, da Angličani ni prosta v svojih odločitvah, medtem ko pa Rusija dela na svojo pest. List končuje, da zato manjka pravega sodelovanja. Švicarski dopisnik »Klepa«, da gre za opomni »Times«, ki je o njem znano, da je zelo blizu vladi. »Times« hoče opozoriti Moskvo, da bi se prepričala nevarnost novih nesporazumov med obema državama.

Obsodba zaradi nedovoljenega zbiranja

Bologna, 31. julija AS: Vojaško sodišče v Bologni je predvčerajšnjim obsodilo delavca Antonia Gazzola iz Bologne na tri leta zapora zaradi prestopka proti čl. 2 uredbi od 26. julija 1943, izdane od poveljstva krajevne ozemeljske obrambe, ki prepoveduje, da bi se smeli več kot trije zbirati kjer koli ali pa prirejati manifestacije v javnih lokalih ali takšnih prostorih, ki so odprti za javnost.

Novi vpoklici pod orožje

Rim, 31. jul. AS: Agencija Stefani poroča: Z ukrepi, ki jih bodo izdala ministrstva za vojno, letalstvo in mornarico, so bivši zvezni tajniki, zvezni podtajniki, tovarniški zaupniki in skvadristi iz organizacij razpuščene fašistske stranke poklicani na orožje.

6000 letal sestreljenih

Berlin, 31. jul. AS: Lovski roj Moelders, kateremu poveljuje podpolkovnik Nordmann, odlikovan s hrastovim listom k viteškemu križu železnega križca, je te dni na vzhodnem bojišču zbil 6000 letal.

Nov ravnatelj za italijanski tisk

Rim, 31. jul. AS: Minister za ljudsko kulturo je za glavnega ravnatelja italijanskega tiska imenoval Gr. Uff. dr. prof. Amedeo Tostia, prej nadzornika za radiofonijo.

Velike vojaške slovesnosti na Portugalskem

Lisbon, 31. julija AS: Poročajo, da bo jutri v Lizboni velika vojaška parada, na kateri bo nastopilo nad 10.000 mož raznih delov portugalske vojske in pa še posebni oddelki, vsi v najmodernejši opremljeni in v najmodernejšim vojnim gradivom. Vojaška parada bo na Avenida della Libertà in prisostvovali ji bodo predsednik republike, predsednik vlade in vsi vojaški in civilni osebnosti. V imenu portugalske vojske bodo državnemu poglavarju generalu Carmonu izročili častno sabljo.

Politična kriza v Perziji

Ankara, 31. julija. AS: V Perziji je izbruhnila huda politična in vojaška kriza zaradi neredov v nekaterih pokrajinah. Ta kriza se pretresa vojsko in vlado. Vojaški poveljniki na jugu države so bili odstavljani, prav tako pa tudi vodilno osebje pri tiskovnih in propagandnih ustanovah. Pričakujejo, da bo predsednik vlade Sochili v prav kratkem podal izjavo o položaju.

Potopljen ameriški parnik

Buenos Aires, 31. julija. AS: Mornariško ministrstvo Združenih držav objavlja, da je bil potopljen na Indijskem oceanu severnoameriški trgovski parnik. Potopila ga je s torpedom neka podmornica. Preživele člane posadke so izkrcali v Newyorku.

Angleški parnik potopljen

Buenos Aires, 31. julija AS: Argentinska petrolejska ladja »Tacito« je sporočila radiotelegrafsko, da je vkrcala 53 članov posadke angleškega parnika, ki je bil torpediran sto milj od Bahije.

Birmanija bo vedno hvaležna Japonski

Rangoon, 31. julija. AS: Vplivni dnevnik v Rangoonu »Burmakite« objavlja članek, v katerem pravi, da morajo Birmanci biti hvaležni plemenitosti Japoncev, da se je uresničila neodvisnost Birmanije. Prav tako pa je to zasluga birmanskih voditeljev in mladine, ki je vse svoje sile dala za razvoj nove Birmanije. List podčrtava, da so Angleži odgovorni za to, da se država ni razvijala in da ljudstvo ni moglo napredovati. Birmanija gleda z zaupanjem v bodočnost svoje neodvisnosti in ne more nikdar pozabiti pomoči, ki jo je do-

bila od Japonske. Birmanija je Japonski hvaležna tako, kakor je sin hvaležen materi. Japonci so se silovito vojskovali proti Angležem, ki so trudili, da bi si Birmanijo zopet prisvojili. Dokler angleške sile v Birmaniji ne bodo razbite, in dokler ne bo uresničena neodvisnost Indije, Birmanija ne bo varna pred nevarnostmi. Vsi tisti Birmanci, ki ljubijo svojo domovino, morajo takoj vstopiti v obrambno deželno vojsko ali pa v druge pomožne vojaške službe in se z vsemi silami vojskovati za obnovo in razvoj Birmanije.

Kino ima tudi poletno sezono

Poletje je in z njim so združene mnoge neprijateljnosti glede primerne zabave in oddiha. Je že res, da mnogi zaidejo na kopanje ali si kod drugod poiščejo prostor za ohlajitev svoje razgnete krvi, a mnogim prav tako do kopanja ni ali pa se jim pot do vode zdi predolga in utrudljiva. Zato taki v zgodnjih popoldanskih urah ostajajo doma ter si privoščijo urico ali dve blagodejnega spanja, po četrti uri približno pa so prosti in ne vedo ne kod ne kam. Edina rešitev je kino: zato gredo v kino, čeprav vedo, da morebiti film ne bo najboljši, a to je čisto vseeno, samo da se za dve uri spravijo v »senoco«.

V narekovanj smo dali besedo senca, ker res ne zasluži tega imena. Temno je sicer ko v rogu, a vročina taka in soparica, da se človeku smilijo, ko jih vidi odhajajoče iz kinske dvorane. A človek je potrpečljiva stvar in mnogo prenese: dve uri parjenja v zatohli dvorani res nista omembe vredni, zato se na to pozabi, brž ko je predstava konec. Navsezadnje tudi film ni bil tako slab in zadovoljstvo je popolno. Samo da so se nasmejali, če je bil komičen film, ali mačec krokodilovih solz pretočili, če je okolje tako zahtevalo, in ljudstvo je nadvse zadovoljno in potešeno spet za nekaj časa. Saj človeški razum toliko prenese. In strastni obiskovalci kina že sploh niso več izbirčni, ker jim je že popolnoma postranska stvar, kaj predstavlja film in kakšen je po kvaliteti, samo da je.

Zato se nikar ne čudite, če boste večkrat, če ne že ravno vedno srečavali v kinskih dvoranah ene in iste ljudi, če se bodo pri blagajnah drenjali vedno isti zaljubljeni, želeči dobiti zase in za svojo spremljevalko malo boljši prostor in če bodo vedno isti gentlemani stali pri prodajalnicah in kupovali nekaj zemeljskih dobrot in osvežil za svojo boljšo polovico. Jasno je, da morate v kino hoditi vedno ob istih urah, če hočete videti vedno se ponavljajoče osebnosti in zadevice. Morda ljudje za nobeno drugo stvar niso tako natančni kakor prav za kino, da si že vnaprej določijo, ob katerih urah bodo hodili k predstavam.

V splošnem popoldanske predstave niso tako priljubljene kakor večerne. Popoldne hitijo v kino največji navdušenci in strastni obiskovalci, ki lovijo vse premiere, zvečer pa se nabere drugo občinstvo k tako imenovanim boljšim predstavam. Iz tega sicer nenaravno sledi, da je zvečer večja zbranost in poduhovljenost kakor pa popoldne, ko sicer maloštevilni prirede bolj živahno in zabavno okolje. Resni ljudje pravijo, da jih od popoldanskih predstav prav ta sproščenost in prevelika domačnost odhijata in jih silita, da en večer v tednu — in

to lep večer — žrtvujejo za dve urici uživanja ob medlih podobah na platnu.

Posebno poglavje bi zaslužilo obravnavanje vprašanje, kakšni filmi zanimajo danes ljudi. V splošnem bi dejali, da komični vedno privlačijo največ obiskovalcev, njim sledijo filmi, katerih dogajanje se suče v meščanskih krogih — kajti marsikdo se opaja ob misli, da bi enakovredno zastopal tega ali onega polizanega meščanskega tipa ali izbranca — in kot zadnji nastopajo resni in karakterni filmi, ki imajo sicer svoj stalen krog obiskovalcev. Brez dvoma so slednji vredni največjega spoštovanja, ker res hočejo od filmskih predstav tudi nekaj odnesti.

Vsekakor drži, da ima kino vedno dovolj obiskovalcev, pa naj bo lepo vreme ali dež, mrzlo ali vroče. Svojčas so imeli tudi kinematografi svoje počitnice, navadno so jih imenovali generalno čiščenje; v poletni dobi so bile redno vstopnice znižane — glede na prispevek, ki ga je vsak gledalec moral dati v ne maloštevilnih znojnih kapljah — je bilo to tudi upravičeno. Vsega tega letos pač ni in gotovo kinopodjetniki zaradi tega niso preveč žalostni. Občinstvo pa je tudi zadovoljno — kaj hočete še več!

Stoletnica papirnice v Vevčah

Letos je poteklo sto let, odkar so začela Vevča izdelovati papir. Vevške papirnice so se razvile v veliko industrijsko podjetje, ki je bilo svojetasno v Dravski banovini tretje največje industrijsko podjetje. V času pred sto leti je avstrijska monarhija komaj dobro prebolela posledice napoleonskih vojsk.

V naših krajih je bila industrijska delavnost kaj majhna. Najvažnejša industrijska panoga seveda z ozirom na obrate majhnega obsega je bila železarsko.

Da posejemo nekoliko v predzgodovino Vevške papirnice, je koristno, da pogledamo tudi še za nekaj let nazaj pred ustanovitvijo podjetja. Leta 1836 je Valentin Velič, po katerem imajo mogoče Vevške svoje ime, prodal 10. decembra svoj mlin na levem bregu Ljubljanske Simona Podboška. Dne 14. septembra 1849 je industrijske in gradniskar Fideles Terpine iz Fužin kupil od Janeza Poznašnika mlina na senu v Vevčah na desnem bregu Ljubljanske, kjer stoji danes papirnica Vevče in ga predal v stiskalnico za olje, ki jo obratovala do leta 1865.

Fideles Terpine, ki se je v veliki meri zanimal za kmetijstvo in industrijo, je osnoval tik nad oljarno tvornico za papir, do katere je vodil 15 m nad oljarno poseben dotok. Za zgradbo tvornice in za obratovanje oljarne ter tvornice barvnega lesa (slednja je bila prva ter Finčeva last ter je stala na desnem bregu Ljubljanske na Fužinah) je bila leta 1842 ustanovljena trgovska družba z nazivom: »C. Kr. privilegirana mehanska tvornica olja, papirja in barvnega lesa«. Prvi ustanovitelj in glavni upravitelj je bil sam Fideles Terpine, drugi ustanovitelj z veliko udeležbo Fidelesov prijatelj, bogati trgovec in posestnik Franc Galle, nadalje so bili v družbi še Terpineov svak Valentin Zeschko in Josip Bischof.

14. junija je stekel izpod papirnega stroja papirnice v Vevčah prvi list papirja. Po novejših ugotovitvah pa je treba smatrati, da je prvi list papirja stekel šele 24. junija in imamo torej letos že nad sto let proizvodnje papirja v Vevčah, ki skoro nikoli ni bila prekinjena za daljšo dobo.

O sami papirnici v Vevčah imamo zelo zanimive podatke že za leto 1844 in sicer v poročilu o obrtni in industrijski razstavi v Ljubljani. Na tej razstavi je namreč podjetje dobilo za svoje razstavljene izdelke zlato kolajno z diplomom. Iz poročila je razvidno, da podjetje izvažalo dve tretjini svojih proizvodov v Trieste in Benetke, ostalo pa proda doma. Dnevno je bilo tedaj v papirnici zaposlenih

Maksimalni cenik št. 13

za zelenjavo in sadje, uvoženo v Ljubljansko pokrajino, veljaven od 2. avgusta 1943.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino določa na podlagi navedbe z dne 9. maja 1941, št. 17, naslednje najvišje prodajne cene pri trgovcu na debelo in na drobno za zelenjavo in sadje, uvoženo v Ljubljansko pokrajino, z veljavnostjo od 16. julija 1943.

Te najvišje cene določajo v kategorični obliki mero, v kateri se morajo dejanske gibalne cene pri uvozniku in trgovcu na debelo in na drobno, to dopušča, da je pač mogoče prodajati po nižji, nikakor pa ne po višji nego določeni ceni. Cena za kilogrami: prva je cena na debelo, druga pa na drobno: Cesen 6,20; Zelje glavno 2,50; Kolerabice 2,40; Kumare 2,50; 3.10; Cebula 1,50; 2. Fižol stroji 3,10; 6,30; Solata vseh vrst 2,75; 3,30; Jajčniki 3,45; 4,30; Grah 3,15; 3,80; Paprika zelena 2,90; 3,60; Paradižnik 2,10; 2,70; Zelena 2,80; 3,40; Spinacea 2,75; 3,30; Bučke 3,10; 3,80; Marelice 3,90; 4,70; Jabolka I. 4,40; Jabolka II. 3,90; 4,60; Limone 4,50; 5,50 (komad 6,55); Hruške I. 3,55; 4,30; Hruške II. 3,15; 3,90; Breskve 3,90; 4,70; Slive in češnje 2,90; 3,60.

Opombe: 1. Cene se razumejo brez tate. 2. Pod blagom I. vrste se razume samo zdrobo, za prevoz sposobno blago. Pridelki, ki so izločeni, pokodovani ali nazniti ter nezdostno sočnati, so izločeni. 3. Cenik velja za blago očiščeno zunanjih nečistih listov. 4. Prodajatelj na drobno imajo dolžnost postaviti na blago listek z napisom enotne cene in kakovosti blaga. 5. Ta cenik mora biti izvešen na dobro vidnem mestu tako v trgovinah na debelo, kakor tudi v prodajalnicah na drobno. 6. Grosisti morajo izstaviti kupnem račun z oznako Termine in navedbo enotne cene. Tudi predprodajalci morajo izstaviti tak račun, ako se zahteva. 7. Za domače pridelke v prodaji na drobno veljajo maksimalne cene, ki jih objavlja mestni tržni urd v tedenskem ceniku.

70 ljudi. Delavci da prihajajo iz 10 raznih sosednih krajev in da znajo njihov zaslužek 10.000 goldinarjev tedanje veljave.

Vevško podjetje je dobro uspevalo in kmalu se je pokazala potreba podjetje povečati. Družba je kupila 11. marca 1850 takozvani »Simonov mlin« naproti papirnici na levem bregu Ljubljanske o katerem smo že napisali, da ga je kupil leta 1836 Simon Podbošek od Valentina Vevče. Ta mlin je podjetje preuredilo v papirno tovarno in leta 1852 je bila nova tvornica popolnoma dograjena. Izpod papirnega stroja v tej tvornici je menda dne 18. dec. 1851 stekel prvi list papirja. Novo tvornico so imenovali Janežjevo. Dne 1. julija 1852 jo je namreč obiskal navdvojda Janež, pokrovitelj Kmetijske družbe za Kranjsko, ki je vodil Termine in navedbo družbe. Po podjetju ga je vodil Termine in navedbo vodo mu je dovolil, da sme imenovati novo papirnico po njem v slovenskem jeziku »Janežjeva«.

Tako sta torej v 60 letih preteklega stoletja obstajali dve papirnici Vevče in Janežjeva. Statistično poročilo trgovske in obrtniške zbornice za Kranjsko za leto 1853 in 1854 navaja, da je imelo podjetje poleg oljarne in tvornice barvnega lesa dve papirnici, ki sta bili postavljene 6 turbin, 3 parni kotli, 2 hladilnice, 2 velika papirna stroja itd. Podjetje je tedaj izdelovalo 36 dunajskih stotov papirja na dan; izvažalo tri četrtine na Hrvaško, Slavonijo in Ogrsko, eno tretjino pa čez Trieste v Prekmorske dežele. Število delavstva je znašalo okoli 200, od tega 80 moških in 120 žensk. Omeniti je treba, da je tedaj obstajala za vse te tri tvornice posebna delavska hranilnica in bolnišnica blagajna. — Leta 1890 je izstopil iz družbe njen družabnik Josip Bischof, na novo pa je vstopil Karol Galle. Dne 26. septembra je bila družba protokoliirana pod trdko: C. Kr. Priv. Vevška tvornica papirja in barvil. To je bil razvoj prvih dvajset let.

SPORT

Francosko atletsko prvenstvo

V Lyonu so se zbrali najboljši atleti Francije, kjer so priredili državno lahkoatletsko prvenstvo. Rezultati so bili šibkejši kakor prejšnja leta. V naslednjem podajamo imena zmagovalcev: 100 m Valmy 10,9 sek.; 200 m Valmy 22 sek.; 400 m Esprangle 49,4 sek.; 800 m Hansenne 1:56,2 min.; 1500 m Hansenne 3:58,5 min.; 10.000 m Lasanne 31:23,4 min.; kroglja Bourron 14,23 m; kopje Fabre 52,82 m; kladivo Brannconnet 43,85 m; disk Witte-wonghel 46,62 m; daljina Jorblane 6,84 m; višina Lapointe 1,80 m; višina s palico Breitmann 3,80 m; štafeta 4x100 m Banferris 43,6 sek.

Odpevedana je mednarodna nogometna tekma, ki bi se morala vršiti 1. avgusta med Bolgari in Slovaki v Bratislavi. Priprave so bile do zadnjega v teku, 27. t. m. pa so Bolgari odpevedali gostovanje.

V olimpijskem stadloun v Amsterdamu se je vršilo nizozemsko lahkoatletsko prvenstvo. Ob tej priliki se je zgodilo, da je Osendarp, prvak v teku na 100 m, prežgodaj startal, kar pa je sodnik spregledal. Čeprav je Osendarp zmagal s časom 10,5 sek., je kot športni poštenjak zaprosil, da bi tek razveljavili. Sodniški zbor mu je ustregel in odredil ponovni tek. Zdaj je Osendarp spet prvi, in sicer s časom 10,4 sek. Tako sta zdaj v Evropi dva tekača — prvi je bil šved Strandberg —, ki sta letos pretekla 100 m v 10,4 sek.

V Zagrebu so postavili na dosedanjih lahkoatletskih prireditvah naslednje rezultate: 100 m je pretekel Medved v 11,1 sek., 200 m Gal v 22,7 sek., 110 m z zaprekami pa dr. Buratović v 15,6 sek. V skakanju v višino je postavil Abramović z 1,83 m nov državni rekord, omembe vredni pa so še naslednji izidi: 400 m Despot 51,7 sek., 800 m Djurič 1:59,4 min., kroglja Iveković 12,92 m, kopje Marcella 56,00 m, skok v daljino Urbič 6,84 m. V nedeljo bodo priredili v Zagrebu državno atletsko prvenstvo poedincev. Brali bomo spet o istih atletih, to ali ono znamko pa bodo gotovo še zboljšali.

Vremenska napoved. 1. avgusta, (nedelja): pretežno jasno in vroče. 2. avgusta, (ponedeljek) isto.

Beseda o božji besedi

(Ob rekolckijci za prve petke in sobote)

Trdna vera je poroštvo naše zmage nad pokvarjenostjo in hudobijo sveta. »To je zmagica, ki premaga svet, naša vera,« piše apostol Janez.

Trdna vere pa ni brez božje besede. Sveti Pavel piše: »Vera je iz poslušanja, iz oznanila, oznanila pa je po besedi Kristusovi. Kako naj ljudje verujejo v tistega, o komur niso slišali?«

Prvi del vsake duhovne obnove tvori zato pridiga, to je oznanilo božje besede, ki nam je od Boga razodeta, na katero se mora naša vera graditi in se po njej vedno znova obnavljati in poglabljati.

Da je to pravilno, o tem nas potrjuje zgled Jezusa, apostolov in Cerkve.

Kako neutrudno je vršil Gospod Jezus pridigarsko službo v svojem javnem delovanju. Hodil je od kraja do kraja po svoji domovini, učil in razlagal, opominjal, svaril in tolažil. Učil je v shodnih, učil po hišah, učil pod milim nebom. Pridiga mu je bila sveta strast, v njej je gledal svojo veliko življenjsko nalogo. Vedel je: Ljudi je treba najprej poučiti, šele potem pride drugo. V nepopisno sladko zadoščenje mu je bilo, ko so ga množice hrepence poslušale in več dni vztrajale ob njem, srkajoč v svoje duše besede njegovega evaangelija. Dvakrat jih je za njih ljubečo pozornost poplačal s tem, da jih je s čudežnim pomnoženjem kruha tudi telesno nasitil. Bilo pa mu je tudi v najgrenkejšem razočaranju, ko so ga množice učencev zapuščale in govorile: »Trda je ta beseda, kdo bi jo mogel poslušati.« Sreč mu je kravalo, ker je videl, da brez besede božje gredo v pogubo.

Kakor je delal sam, tako je naučil svoje učence. V triletni šoli jih je izobrazil predvsem v pridigarje. Pridigarska služba je prva, ki jo nasteva v svojem naročilu: »Pojdite in učite!« Potem šele pravi: »In kršćite in vladajte dušam.« Apostoli so se te dolžnosti živo zavedali. Pridige niso upali nikoli zanemarjati. Ko so jih druga opravila preobremenila, opravila ljubezni in skrbi za uboge, so postavili za ta dela sedem dijakonov, rekoč: »Ne gre, da bi mi zaradi revežev zanemarjali svojo bistveno službo: molitev in oznanjevanje božje besede.« Apostol Pavel kliče v svetli resnobi: »Gorje mi, ako evaangelija ne bi oznanjal.«

Kristusov in apostolski duh živi v božji Cerkvi. Sveta Cerkve neutrudno oznanja Kristusov nauk skozi vsa stoletja; ga oznanja z vso stanovitnostjo tudi v naših dneh. Poglejmo in povejmo: Ali nas Cerkve tudi v enem samem vprašanju življenja pusti brez jasne orientacije? Pa prav v nobenem. Vprašanje vzgoje, vprašanje krščanskega zakona, vprašanje novega socialnega reda, vprašanje brezbožnega komunizma in vsa druga usodna vprašanja, ki razburjajo sodobni svet, vse je po Cerkvi pravčasno in temeljito razloženo. Vse se objavlja svetu v papeških in škofovskih okrožnicah, razlaga in oznanja se v pridigah, v spovednicah, tiska se v verskih listih in knjigah, da morejo vsi, ki so dobre volje, spoznati, kaj je prav, videti svojo pot in svoj dolžnost.

Ali v tem je žalostno tragično dejstvo naših dni: Ljudje imajo oči, pa ne vidijo; ušesa imajo, pa ne poslušajo; srce imajo, pa ne občutijo.

Božja beseda, ki polaga temelje veri in krščanskemu življenju, je postala ljudem odveč.

Mičca

5. Oče, bil je postaren očeanec, je zavzdihnil, dvignil culico s postelje v zibel, ki se jo je pačevinna s podstrešja držala. »Zdaj sva sama,« je dejal in odšel pognati kolesa. »Da bo kruha, Mičca!«

Druga skrb je začela vstajati v caričini nemirni duši, namreč bodočnost hčer. Princeze niso bile več otroci. Najstarejša, velika kneginja Olga je imela že sedemnajst let, najmlajša Anastazija dvanajst. Obe starejši hčerki sta prvič prišli v družbo ob jubilejnih slovesnostih. Obe sta bili ljubki in sveži, kakor pomladno jutro, toda vsakdo je lahko opazil, da sta bili nekam nerodni zaradi nemavne boječnosti, ki sta jo podedovali po materi in zaradi preveč omejene vzgoje, ki sta jo dobili v najožjem družinskem krogu.

Kakor smo že povedali, je družinski krog postajal vedno ožji in carjevi otroci so rasti v popolni nevednosti z ozirom na zunanji svet. Bila je imela zelo slaba priprava na življenje in nekdaj si je dovolil to omeniti carici. Ta pa je odgovorila: Hočem, da bi njihova otroška leta bila popolnoma brezskrbna. Princeze morajo vedno biti nesrečne; želim, da bi moje hčerke ohranile vsaj spomin na srečna otroška leta. Nekeje ji je neka dama omenila nevarnost tega, da so velike kneginje brez tovarištev njihove starosti in imajo kot tovarišče v igri samo častnike, ki so v službi na dvoru. Lahko bi se v

80 razvijajočih se dekletih vzbudilo čustvo, ki bi ga bilo treba pozneje iztrgati iz njihovega srca. Carica pa je odgovorila: »Tudi, če bi moje hčerke gojile kakršno koli tako čustvo, bi v tem ne bilo nič nevarnega. Ostal bi le senčen, romantičen spomin, nekoliko modrine v njihovem bodočem temnem življenju.« Omenjamo te caričine besede, da pokažemo, kako je njen odpor do življenja bil grenak. Za svoje hčerke ni predvidevala drugega, kot trpljenje, in jih je že iz nežnih otroških let navajala k skritemu življenju, brez vsakršnega koli drugega zanimanja, razen družine. Trudila se je, da bi v hčerkah vzbudila mistično vernost, od katere je živila. S tega vidika ji je res uspelo, da si je v njih vzgojila male tovarišice, ki so bile z njo edine po čustvih in mišljenju. Toda, v trenutku, ko sta obe starejši hčerki stopili v družbo, je tudi v caričini obeh postalo jasno, da so prvi stiki s to družbo nenavadno težki za preprosta dekleta, ki so popolnoma brez vsake izkušnje in brez obrambe pred spletkami, ki so jih neizogibno čakale.

Treba je bilo tudi začeti misliti na njihovo poroko in to ni bila mala skrb. Ne samo, da je bilo težko najti primerne zakonske druge za hčerke ruskega carja, treba se je bilo tudi ozirati na dejstvo, da je miselnost, ki jim je bila vcepljena, polna verskega nacionalizma, stavljala skoraj nepremostljive ovire, da bi se mogle oddaljiti iz Rusije in od pravoslavne vere. Bilo je torej silno težko, da bi se mogle poročiti v inozemstvu, tisti pa, ki bi mogli priti v poštev med carjevim sorodstvom v Rusiji, pa carici niso bili bogve kako pogodu. Njeno materinsko srce je začelo silno trpeti zaradi te skrbi za bodočnost hčer. Kljub temu, da je bila malo zaupljiva do drugih ljudi, je o tem večkrat govorila z osebami iz svojega spremetva. V pismih, ki jih je pisala soprogu, je pogostokrat omenjala poroko velike kneginje Olge, kar jasno priča, da je med drugimi tudi ta skrb zavzemala važno mesto v mislih obeh vladarjev.

Drobne novice

Današnji številki »Slovenca« so priložene položnice. Cenj. naročnike prosimo, da se jih blagovolijo čimprej poslužiti.

Začasna omejitev obsega dnevnika

Po odredbi ministrstva za ljudsko kulturo izhajajo vsi dnevniki v Kraljevini do nadaljnjega štirikrat na teden na dveh in dvakrat na teden na štirih straneh. Jutranjiki izhajajo na štirih straneh s četrtno in nedeljsko številko, opoldnevnik pa s četrtno in sobotno.

Koledar

Nedelja, 1. velikega srpnja: Vesel Petra, spoznal: Makabejci, mučenik.
Ponedeljek, 2. velikega srpnja: Poreljunkula; Alfonz Ljovorski, škof, ustanovitelj reda in cerkveni učitelj.
Torek, 3. velikega srpnja: Lidijska, vdova; Najdba sv. Stefana; Peter Emar, spoznavalec in ustanovitelj reda.

Zgodovinski paberki

1. veliki srpnja:
1. 1806. Je Karadžićev popolnoma porazil na Misicu tursko vojsko, ki je prodrla v Srbijo iz Bosne. Kot smo že čuli, Turki niso marali ustrežiti zahtev upornikov po samoupravi, ki jo naj bi jamčila Avstrija, hoteli so upor s silo zatreti. Prva turska vojska, ki je skušala prodrati v Srbijo, od juna do leta 1805 je bila razbita pri Ivan-kovcu. Pod vplivom Napoleonovih zmog na Avstriji iz Rusi, zadetniki evropskih upornikov, so Turki naslednjega leta napadli od dveh strani. Kakor bosanska na Misicu, tako je doživela neuspeh južna pri Deligradu. Po teh uspehih so zavzeli uporniki še Beograd in Sabno ter postali popolni gospodarji v pasulaku.

— Več misljenarjev! Dečki od 10.—12. leta in dijaki vseh razredov klasične gimnazije so sprejemali v Knoblarjev zavod v Ljubljani, ako imajo veselje do misljenarskega poklica. Glede poljskih za sprejemni izpit, oskrbnih in drugih pogojev za sprejem se bo obrniti na vodstvo Knoblarjevega zavoda, Ljubljana, Dravlje, Knoblarjeva 12.
— Dobrobo vaje za učitelice. Zveza katoliških učiteljev obvešča cenjene gospodične učitelice, da bodo posebne stanovske duhovne vaje od 3. avgusta ob 6. zvečer, do 7. avgusta ob 9. ure zjutraj v Lichtenburgovem zavodu v Ljubljani.
— Družba sv. Mohorja splošno, da ima novo telefonsko številko, in sicer 36-80. Isto številko ima tudi Mohorjeva knjigarna. Obenem sporoča, naj se čimprej priglasijo za zadnji zamudnički za Mohorjeve. Udnina je 20 lir, za kar bodo udje dobili štiri lepše knjige v lanskem obsegu. Pozneje bodo knjige dražje. Naročila sprejema Mohorjeva knjigarna v Ljubljani, na Miklošičevi cesti 19.
— Vse knjige mladinske založbe v Ljubljani, dobile v knjigarni Havelka, Koborje.
— Čudovito bogastvo vrtnega veselja nam odkriva Jesuljeva knjiga 40 vrstovih vrtnih zmožnosti. Ljudje jo prebirajo z nevernavnim užitek — taka knjiga je bila res že zelo potrebna.
— Obiščite razstavo Evgen Savojca, Salon A.Kos (v prehodu nebotičnika).
— Premog, drva Vam dostavi na dom trdnja Rudolf Jerab, Campova 8.
— Velike povečane fotografije po vsaki ali izdelate hitno in solidno FOTO BEM, Ljubljana, Wolfova 15.
— Premog in drva pri trdnji Gorivo, Karlovska 8. Tel. 3157. Lastnik Lojze Jerab-čič mlajši.
— Pred nakupom harmonik ogledite si veliko izbiro prvostalnih harmonik (klavirski ve-

dionične, kromatične) pri »Everest«, Presernova 44. Prodaja po nizki ceni in proti garanciji.
— Toča. Iz St. Lovrenca na Dol, 28. jul. Včeraj popoldne je zadela večino naše župnije silna nesreča, ker jo je pobila huda toča. Po prav soparnem dnevu je začelo okoli 6 popoldne grmeti, se bliskati in troskati in kmalu nato se je vsula prav debela in gosta toča, ki je klesala blizu pol ure med hudim viharjem in silnim nalivom. Bila je debela kakor orehi in nekatera so debelejša, ki je pokrila tla, da je

Drobna ljubljanska kronika

Spored poreljunkulskih slovesnosti v franciskanski cerkvi Marijinega Oznanjenja. V nedeljo 1. avgusta ob 11: uro govori g. župnik Janka Kljuna, nakar sledi koncert. Pri kateri poje akademski zbor, ki ga vodi profesor Poreljunkulski. Po koncertu sledi obredni petem in procesijo po cerkvi. Pred oltarjem svetega Frančiška bomo molili šestkrat oboj, zdravimarija in častbodi po namenu svetega očeta, da zadobimo prvi poreljunkulski odpustek, nakar sledi blagoslov z relikvijo sv. Frančiška. — Ob 16: molitvena ura in pete liturgije prav. Srca Jezusovega z blagoslovom. — Ob 18: rožni venec, nakar sledi slavoslovni govor g. svetnika Hohnjeja in liturgije vseh svetnikov sferafinskerega reda. — V ponedeljek, 2. avgusta: ob 5.45 slavoslovni govor g. svetnika Flajnika, dekana iz Kočevja, nakar sledi orgelna maša z blagoslovom. — Ob 9: pontifikalna maša g. prosta Maksimilijana Vrhovca, pri kateri poje moški zbor Velikih Frančiškanih križarjev Vodopivčevega reda in hon. S. Vincentil. — Ob 18: rožni venec, nakar sledi slovesno liturgije Matero božje z blagoslovom.

Rekolekcija za gospe in matere bo v Lichtenburgu v torek, 3. avgusta ob 4. uri popoldne in v sredo, 4. avgusta ob 8. uri zjutraj 2 nagovorov, skupno sv. mašo in obhajilo. — Pridite!

Jubilejna razstava slik Vavlauna Skrnjčnika odprta dnevno od 9—12 in 14—19 uro. Cesta Viktorja Emanuela III. št. 13. dvorišče.
Pruski most zoprt. Ker bo mestni tehnični oddelek začel v ponedeljek delati kanal na Trnovskem pristanu, bo Pruski most prvi dan tedna zaprt za vstop avtomobilov. — Pridite!

Boedeti prvošolci — prvošolke gimnazije in meščanski šoli. Dne 5. avgusta otvorimo specialni počitniški pouk iz računanja, slovenščine, italijanščine. Namen pouka je, bodimo prvošolcem (kam) nuditi dobro podlago za študij v 1. razredu gimnazije oz. meščanske šole. Pomočjejo gimnazijalci profesorji. Učnina zmerna. Prijave se sprejemajo dnevno od 9—12 in 14—18 uro. Specialne strokovne inštrukcije za gimnazijalce in meščanske šole. Kongresni trg 2. II. nadst.

Stenografski in jezikovni tečaj v srednji mestni pri Trgovskem učnem zavodu. Kongresni trg 2. — dnevni in večerni — začeti in nadaljevalni, prične dne 9. t. m. Učnina zmerna, uspeh v kratkem času zagotovljen. Iskrističe praktično prošti šola počinati do dosega tega navedenega znanja v poslovnem in znanstvenem izobraževanju. Informacije in vpisovanje dnevno od 19. ure. Trgovski učni zavod, Kongresni trg št. 2.

Prihodni teden se bo pričel jezikovni pouk za dijake srednjih šol. Posebni tečaji italijanščine, latinščine, grščine, nemščine in francosčin. Vabim posebno one, ki želijo izboljšati uspeh v kakšnem koli jeziku. Honorar nizki. Vpisovanje dnevno od 8 do 12. Korpelatorij, Mestni trg 17-I.

Zahvala. Vsem staršem dijakov, ki so v preteklem šolskem letu vpisali svoje sinove (hčerke) k nam, se najlepše zahvaljujem za zaupanje. Pokazali so v pretekli leti veliki prav lepe uspehe, zato se priporočam tudi v bodoče. Obenem sporočam, da se bo pričel pouk za poprave izpita prihodni teden. Pomočjejo bomo dnevno vsakega dijaka posamezno iz vseh potrebnih predmetov. Honorar nizki. Vpisovanje dnevno od 8 do 12. Korpelatorij, Mestni trg 17-I.

Stenografski tečaj v počitniščah se pričelo dne 3. avgusta. Korespondenčno in delovno pismo, parlamentarna stenografija. Oddelek za začetenke in napredne. — Posebni tečaj tudi za strojepljavo. Znanje teh dveh praktičnih spretnosti je trajne vrednosti in potrebno v vsakem poklicu. — Počitniški tečaj se posebej priporočljiv tudi za dijake inje. — Učnina je zmerna. Informacije in vpisovanje dnevno od 19. ure. Trgovski učni zavod, Kongresni trg št. 2.

bilo videti, kakor bi bil smeg zapadel. Prišla je nekako ob št. Vida sem in je pobila, kakor pripovedujejo, posebno v žubni, pa tudi Gornje Prapreče, Mokote in Medvedjek, od tam pa na našo Martinovo vas, Vrhovo, Marčji dol, Dolgo njivo, Prapreče in Sent Lovrence, pa tudi Kukučnik, malo manj pa Veliki Videm in še manj Mali Videm in Krtno. Skrajni rob pa ni pobila na Zabjaku in Mali Loku, prav nič pa v Mačkovecu, Trnju in na Veliki Loku. Tudi na Korentiki se ne pozna toča, pač pa je bil tudi tam hud vihar in naliv. Ravno tako je ni bilo nič v Stohani vasi. Toča je uničila, kadar je pobila, koruzo, prosa, ajdo, fižol in tudi druge pridelke, tudi sadje je uničeno in drevo okleščeno. Veliko škoda pa je naredil tudi naliv, ki je odnesel zemljo z njiv. Toča je pobila tudi nekaj šip po oknih. Tako toča s takim viharjem in nalivom ne pomeni pri nas nikoli, tudi ne najstarejši ljudje.

maeije daje in sprejema prijave: Trgovski učni zavod »Christofor učni zavod«, Dombranska 15.
Učite se strojepljave! Novi eno-, dvo- in trimesečni strojepljavi tečaji (dnevni in večerni) se prične dne 7. in 9. avgusta. Najuspešnejša desetletna učna metoda. Specialna strojepljavna šola! Največja moderna strojepljavna, raznovrstni pisalni stroji. Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Učnina je zmerna. — Posebni tečaj tudi za stenografijo. — Zahvalite se prospekt: Trgovski učni zavod »Christofor učni zavod«, Dombranska 15.
Vpisovanje v Gospodinjstvo šolo za gostilničarstvo gospodinjstev v Ljubljani. Prijava št. 11. bo vsako soboto od 11 do 12.

Popravljeni izpiti boste najbolje opravili, če se vpisete takoj prvi dan avgusta v učne tečaje v Lichtenburgovem zavodu. Poučevali bodo vse predmete samo gimnazijalci profesorji. Uspeh je pri primernem in vestnem sodelovanju učenca zagotovljen zlasti pri onih dijakih, ki redno obiskujejo tečaj in se vpisujejo v navedenem roku. Vabljeni so tudi dijaki in dijakinje, ki nimajo popravnega izpita, a žele kakšen predmet temeljito predelati. Učnina nizka. Vpisovanje od 2. do 3. avgusta dnevno od 9—11. Vodstvo učnih tečajev — Lichtenburg zavod — Andrejev trg 8.

Obdelovalna meštrna vrta na bivšem športnem igrišču Jadrana in okoliški so si najeli poljske čuvaje. Čuvaji bodo prišli vsakogar, ki bi ne vedel gresta in bi posegal po pridelkih. Starši opozorite otroke in pazite nanjo, da ne bi imeli sitnosti in povot.

V Ljubljani umrli od 23. do 29. julija: Danica Marija, 67 let, zaslepljena, Anđeljev trg 3; Korosec Frančiška, 58 let, delavka, Vidovdanska cesta 9; Trontelj Anžela, 8. Maksimira, 32 let, usmiljena sestra sv. Vincencija Pavel, Slomškova ulica 20; Lozar August, 49 let, elektrotehnik, Cesta 29. oktobra 29; Gartner Antonija, 64 let, služkinja, Vidovdanska cesta 9; Ivanec Marija, 6. Petronila, 74 let, usmiljena sestra sv. Vincencija Pavel, Slomškova ulica 20; V. Ljubljanski hoinščinci so umrli: Grašner Josip, 71 let, trgovski poslovođa, Einspielerjeva ul. 21; Smrekar Ana, 40 let, žena št. 2, zvan. Resljeva cesta 29; Bizjak Pavla, 31 let, žena dimnikarskega pomočnika, Smartnarska cesta 6; Selan Katarina, 65 let, zaslepljena, Mišji dol 3. obš. Zalina; Sinkovec Alojzija, 71 let, vdova, dr. roždarja; Litijska cesta 55; Potenza Erik, 44 let, načelnik banke, Levstikova ulica 21; Bošnjak Jože, 77 let, učitelj, Grahovo 93, obš. Cerknica; Černe Anton, 48 let, miz. pomočnik, Plasevica 68 pri Brezovici; Jerab Valentin, 63 let, kamnoseški pomočnik, Velika dolnarska ulica 8.

Naznanila

NEDELJA, 1. avgusta: 8 Napoved časa, poročila v italijanščini — 8.15 Orgelski koncert Luigija Benizija — 11 Prenos pete maše iz Bazilike Presv. Oznajenja v Firenzi — 12 Razlaga evangelija v italijanščini (O. G. B. Marino) — 12.15 Razlaga evangelija v slovenščini (O. K. Sekovanič) — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Pesmi in napetvi — 13.10 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva — 13.12 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Sijance, Slovenska glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17.15 Kofol. Pr. Preprosta domača uporaba sadja, predavanja v slovenščini — 17.35 Lahka glasba — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Plošče — 20 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.10 Italijanska glasba vodi dirigent Armando La Rosa Parodi — 20.50 Koncert tria Slaja-Burger-Lipovešek — 21.10 Predavanje v

slovenščini — 21.30 Koncert Adamičevega orkestra — 21.45 Pisana glasba na ploščah — 22.45 Poročila v italijanščini.
PONEDELJEK, 2. avgusta: 7.30 Slovenska glasba — 8 Napoved časa, poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Pesmi in napetvi — 13 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva — 13.12 Simfonični koncert vodi dirigent Morelli — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijance, orkestr. glasba — 14.45 Pisana glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.10 Koncert Malega orkestra, vodi Stane Lesjak — 17.45 Komorna glasba — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Lehen — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Plošče — 20 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.10 Simfonična glasba — 20.40 Koncert violinista Leona Pfeifferja, pri klavirju Bojan Adamič — 21.10 Koncert sopranistke Gabrielle Gatti — 21.40 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijance, sodeluje sopranistka Valerija Heybal; operna glasba — 22.10 Pisana glasba — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne v nedeljo: mr. Lestek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Viš. Tržaška cesta 48; v ponedeljek: dr. Plečol, Blewaisova cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 82, in mr. Gariša, Moste, Zaloska cesta 47.
NEDELJSKO ZDRAVNIŠKO DEŽURNO SLUŽBO bo vršil od sobote ob 20 do ponedeljka ob 8 zjutraj mestni višji zdravniški svetnik dr. Mja Franja, Ljubljana, Poljanska cesta 15, tel. 32-84.

Gledališče

Opera

Nedelja, 1. avgusta, ob 17.30: »Thals«, Gozovanje Zlate Glumjenčeve, članice Boogradske Opere. Izen. Cene od 35 lir navzdol.
Ponedeljek, 2. avgusta, ob 17.30: »Mrtve oče. Red A.
Torek, 3. avgusta: Zaprtje.
Sreda, 4. avgusta ob 17.30: »Travlatas«, Gozovanje Zlate Glumjenčeve, Izen. Cene od 35 lir navzdol.
Četrtek, 5. avgusta ob 17.30: »Mrtve oče. Izen. Cene od 25 lir navzdol. Zaključna predstava v sezoni.

Abonenti reda A bodo imeli v ponedeljek predstavo D'Albortove opere »Mrtve oče. Ljubljani, 1. avgusta ob 17.30: »Thals«, Gozovanje Zlate Glumjenčeve, članice Boogradske Opere. Izen. Cene od 35 lir navzdol.
Ponedeljek, 2. avgusta, ob 17.30: »Mrtve oče. Red A.
Torek, 3. avgusta: Zaprtje.
Sreda, 4. avgusta ob 17.30: »Travlatas«, Gozovanje Zlate Glumjenčeve, Izen. Cene od 35 lir navzdol.
Četrtek, 5. avgusta ob 17.30: »Mrtve oče. Izen. Cene od 25 lir navzdol. Zaključna predstava v sezoni.

Poizvedovanja

Niša se je krom moška zapostavna ura na Ljubljani na desnem bregu. Poizve so v upravi »Slovenca«.

Iz dela in življenja — od tu in tam

Z Gorenjskega

V Smartnem pri Lidli je umrl Frane Hauptmann, po domače Polarevec, star 84 let. Bil je eden izmed najbolj zaslužnih delovnih članov gasilske čete, katere ustanovitelj je bil 1.1885. Daleč naokrog je bil znan kot izvrsten pevec in šaljivec, ki so ga vsi prav radi poslušali. Na zadnji poti ga je spremlilo izredno veliko ljudi, pevec so mu pa v slovo zapeli žalostneke.

Okrožna kraljeva ženska voditeljica Fischerjeva se je te dni na sestanku zahvalila doseženi kraljevni ženski voditeljici Cirmanovi za njeno delovanje in uvedla novo kraljevo skupinsko voditeljico Dinehaherjevo, ki je ob nastopu pozdravila svoje blokovne in celične žene.

S Spod. Stajerskega

Žetev smrti. V Ljubljani je umrla 68 letna posestnica Cecilija Skobernetova roj. Gorškova. V Laskem je umrl Fran Bezovšek, v Brelichah pa pleskarji mojster in hlapci posrednik Ferdinand Wolf, star 71 let. V cvetu mladosti 21 let je podlegel grenadir Alojzij Rantava iz Male Nedelje.

Dunajska Hitlerjeva mladina pri rudarjih. Igralska skupina Hitlerjeve mladine z Dunaja je v Zagorju priredila lepo popoldne. Otroci so peli, pisali in igrali. Po popoldnih nemških listov je dunajska mladina dobila takoj prisen stik z domačim prebivalstvom.

Otroška prireditel v Vojnku. Otroške voditeljice v Vojnku so te dni priredile otroško slavo. Na sporedu je bilo petje, nastopil pa je tudi Gasperček. Za sklep so udeleženci, mladi in stari skupaj zapeli pesem.

Iz Hrvaške

Na Hrvaškem bodo kmalu vrteli prvi večji domači film. Na pobudo ravnatelja Hrvaškega državnega filmskega zavoda so začeli v Zagrebu pripravljati prvi večji hrvaški zabavno-kulturni in glasbeno-zgodovinski film »Slavski Rokopis« za ta film je napisal častnik Milan Katič, ki je v njegovem življenju znanega hrvaškega skladatelja in tvorca prve hrvaške opere Vatroslava Lisinskoga. Izdelavo filma imajo v rokah najboljši hrvaški moči. Tako vodi vsa dela Branko Marjanović, knjigo za filmanje so pripravili: prvi hrvaški filmski režiser Oktavijan pi. Miletič, Katič in Marjanović, glasbeni del je pripravil Papandopol, ki je vsa dejanja prepletel z glasbenimi motivi posameznih Lisinskih del, tako z njegovo budnico »Prosto zrakom« ter oper »Ljubozen in zloba« in »Perina«. Scenografski del je obdelal Vladimir Žedinski, koreografski Ana Role in Oskar Hermoč, razna notranja dela pa arhitekt Kopajtich. V glavnih vlogah nastopajo gledališki igralci, med njimi tudi Hinko Nučič.

Pošiljke iz Italije
v Ljubljansko pokrajino
Vam najhitreje in najceneje
dostavi mednarodna
transportna trdnja
MARCHESI LOMBARDA S.A.
MILANO - VIA ARNALDO DA BRESCIA 8
Enkrat tedensko zbirni vagon
Milano — Ljubljana
Strokovna carinska služba
na vseh območjih postaja
— tudi v inozemstvu
Zastopstvo v Ljubljani:
RAJKO TURK, Vilharjeva cesta 33

ZANIMAJTE SE ZA NOVO
„Svetovo“
knjižno zbirko
Zahvala
Vsem, ki ste sočustvovali ob smrti našega strica, gospoda
Janeza Skubica
delovodje tovarne I. Bonač sin, meščana ljubljanskega
ga spremlili v tako obilnem številu na njegovi zadnji poti, mu darovali krasn cvetje, mu lajsali bol za časa njegove dolgotrajne bolezni, naša najprisrčnejša hvala. Prav posebno se zahvaljujemo g. županu mesta Ljubljane, ki se je po svojem zastopništvu udeležil pogreba. Dolžni smo zahvaliti se tudi šefu, uradništvu in delavstvu kartonažne in papirne industrije I. Bonač in sin za vse, kar so dobrega iskrali našemu stricu.
Ljubljana, dne 31. julija 1943.
Rodbini: PODKRAJSEK, PUHER

Dr. KUHAJ ANDREJ, javni notar
PRESELI 2. avgusta 1943 svojo
pisarno iz Kolodvorske ulice v
Dalmatinovo ulico št. 7, prtiličje

KINO UNION 22-21
Zabaven švedski film iz življenja današnje
zolske mladine in njenih učiteljev
»Učitelj glasbe«
V glavni vlogi:
Adolf Jahr in Alice Nilson.
Predstave ob 10.30, 14.30, 16.30 in ob 18.30.
KINO SLOGA 22-31
Na splošno željo predvajamo še enkrat film
o srednem življenju in tragičnem koncu
slavite pevke
»Maria Malibran«
Sijajni igralec: MARIA CEBOTARI,
ROSSANO BRAZZI, RENATO CIALENTE.
Arje iz oper Rossinija in Bellinija.
PREDSTAVE ob 14., 16. in 18. uri.
KINO MATICA 22-41
Vesela pustolovščina mlade plesalke.
Jazz, amuzanje in razkošne pesne revije
»Želim si ljubeznice«
V glavnih vlogah:
Marika Röck, Viktor Staal, Mady Rahl.
Predstave ob 16., 18.30;
v nedeljo ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.
KINO KODELJEVO 22-44
Neugnana in ljubka Lilla Stivi
v filmu zanimivih pustolovčin
»Barbablu«
Za dodatke glasbeni film
s Fernandom Graveyem v glavni vlogi
»Njegova pesem«
Predstave nedelja ob 14.30, 16.30, delavnik ob 61

PO VAŠI ŽELJI
VAM IZDELA
KNJIGOVEZNIKA
LIUDSKE TISKARNE
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA 6/II
CENE SO SKRAJNO NIZKE! POSLUŽITE SE JIH!

V svoji črtalnici razne poslovne knjige, ako niso že v zalogi, istotako izvrši tudi
vsa druga knjigoveška dela posebno razne vezave v raznih velikostih od preprostih do razkošnih oblik v vseh barvah. Posebni oddelek za izdelovanje damskih torbice, šolskih torbice in sličnih, pasov, denarnic, kovčkov in drugega galanterij, blaga
Vam nudi te predmete vedno v lepih, okusnih in modernih oblikah vsaki čas.

Zahvala
Vsem, ki ste z nami sočustvovali ob smrti našega dobrega
Srečka Magoliča
in ga v tako velikem številu spremlili na zadnji poti ter mu poklonili vence in šopke, se prav iskreno zahvaljujemo. Sv. maša zadušnica bo v ponedeljek, 2. avgusta ob 7 zjutraj v cerkvi sv. Jakoba.
Ljubljana, 31. julija 1943.
Zalujejo ostali

ZANIMAJTE SE ZA NOVO
„Svetovo“
knjižno zbirko

Vojaška izkrcanja niso novost današnjih dni že v starem veku so jih poznali vojskovodje, ki so imeli na razpolago mornarico

Izkrcanje zaveznikov na Sicilijo in skupni pomorsko kopenski nastopi imajo v zgodovini zanimive predhodnike. Znanja je cela vrsta podobnih nastopov. Predzadnja večja izkrcavalna operacija je bilo izkrcanje na Galipoliju, med prejšnjo vojno, katero so pozneje po zamisli in izvedbi pripisovali Churchill.

Izkrcanja v starem veku

Okrog l. 500. pred Kristom se je maloazijskim Grkom s pomočjo Aten posrečilo, da so se otresli perzijskega jarma. Čez nekaj let so Perzijanci svojo oblast spet vpostavili in sklenili kaznovati Atence. Najprej so se izkrcali na otoku Eubea in zasedli mesto Eretria. Tedaj so jim Atenci prišli nasproti s komaj 40.000 možmi in jih v znameniti bitki pri Maratonu temeljito naklestili.

V bojih s Kartazani so Rimljani po bitki pri Kanah vodili dolge izkrcavalne nastope proti Hanibalu. Posrečilo se jim je, da so sovražnika tako oslabili, da se je moral umakniti na polotok Kalabrijo. Ko je Hanibal štiri leta izdel v Kalabriji, je rimski senat pooblastil Kornelija Scipiona, ki je pozneje dobil častni naslov »Afrikanec«, naj s posebno vojsko odrine na morje in pristane v Afriki. Vzlic velikim težkostem se je Scipionu posrečilo, da je ne daleč od Utike postavil svojo vojsko na kopno. Leto leto, to je 204., je prišlo do več ugodnih pripravilnih prask, nakar se mu je leta 202. posrečilo, da je Kartagane odločilno potolkel in s tem dejansko zapeljal usodo Kartagine.

V času bojev proti Pompeju za oblast v Rimu se je Cezarij posrečilo, da je vključil Pompejeve mornarice, ki je obvladovala morje, svojo vojsko neopazno izkrcal na albanski obali. Cesar je odhitel proti Draču, kjer je doživel poraz. Toda kmalu nato se je pri Farzalu postavil s sijajno zmago nad številčno močnejšim nasprotnikom. To je bil začetek Pompejevega konca, pa tudi konca rimske republike.

Vdor v Anglijo leta 1066

Normanski knez Viljem je leta 1066. začel stegovati roke po angleški kroni. Tedaj je namreč umrl angleški kralj Edvard Spoznavalec. Viljem je bil njegov sorodnik in zato je Normane popadel pohlep po angleškem prestolu. Medtem se je povzel na oblast Herald, svak pokojnega Edvarda. Viljem s tem ni bil zadovoljen. Sklenil je napasti Anglijo in se polastiti prestola. Posrečilo se mu je, da je pristal pri Pevenseyu, se izkrcal z vojsko in pri Hastingsu porazil Heraldovo vojsko in si s tem priboril angleško krono. Ta zmaga je privredila do velikega preokreta v angleški zgodovini.

Napoleonov pohod v Egipt

Napad in izkrcanje na britanskih otokih je že Napoleona zelo mikalo. Ker pa je bilo izkrcanje zvezano s prevelikim tveganjem, je skušal z zasedbo Malte in zavzetjem Egipta omajati angleško pomorsko moč v Sredozemskem morju in odrezati kopensko pot v Indijo, ki je bila za angleško trgovino velikega pomena. Načrt je bil izdelan in junija l. 1797. ga je začel izvajati s tem, da je zasedel Malto. Napoleonu se je posrečilo, da je v bližini Aleksandrije izkrcal 40.000 mož, ne da bi angleški admiral Nelson to opazil. Odpor Mamelukov, ki so tedaj vladali v Egiptu, je v bitki pri piramidah s lahko strel in tako vkorakal v Kairo. Tedaj pa je dobil poročilo, da je angleški admiral v Abukirskem zalivu uničil vso njegovo mornarico razen dveh ladij. Zveza z domovino je bila s tem pretrgana. Zato se je v Egiptu oborožil in pripravil za nastop proti turški vojski, ki se je zbirala v Siriji. Obelagal je trdnjavo Akon, pa je ni mogel zavzeti, ker so jo z morja preskrbovali Angličani. Politični razvoj v Franciji je pripravil Napoleona do tega, da je poveljstvo v Egiptu prepustil drugemu generalu in se vrnil v domovino.

Nov Napoleonov vdorni poskus

Na evropski celinii je ob začetku devetnajstega stoletja nastopilo zatiseje. Kazalo je, da si je Napoleon oblast utrdil. Začel je pogrevati svoj stari načrt in pripravljati vdor na angleške otoke. Začel je v velikem slogu graditi mornarico. Ne le, da je hotel nadomestiti pri Abukirju izgubljene ladje, pač pa je mislil zgraditi mornarico, ki bi bila kos britanski. Razen vojne mornarice je dal graditi tudi veliko prevozno ladje, ki naj bi ga prepeljali čez morje. Ko je nastopil primeren trenutek, je dobil poveljujoči admiral ukaz, naj odpluje na morje in privlači k sebi angleško vojno mornarico, potem pa naj se nenadoma obrne in

zavije proti Rokavskemu prelivu, da bi zaščitil prevozne ladje. Toda Nelson je spazil to nakano. Načrt je spodletel in francoska mornarica je bila prisiljena, da se je rešila v španska pristanišča.

Krimska vojna

Leta 1853 je izbruhnila vojna med Turčijo in Rusijo. Francija in Anglija sta se odločili pomagati Turčiji in sta poslali svoji mornarici v pomoč. Hoteli so Rusiji zadati občuten udarec in zato je angleška vlada sprejela predlog Napoleona III., da se napade Krim in zavzame trdnjavo Sebastopol. Francoski poslanik v Carigradu, grof Benedetti, je sicer izrazil težke pomisleke proti temu načrtu. Uresničenje tega načrta bi pomenilo, da bi tvegali velike izgube, ko je trdnjavo branilo 80.000 mož in 200 topov. Kazalo je, da se je vojaško vodstvo pridružio mnenju diplomatov in zato se je 64.000 mož angleške, francoske in turške vojske izkrcalo zahodno od Sebastopola pri Eupatoriji. Rusi so se grozeče nevarnosti hoteli ubraniti s tem, da so v pristanišče Sebastopola potopili več svojih ladij. Začelo se je pravo obleganje Sebastopola s kopnega. Rusi so sicer poskušali nasprotnika odrezati od morja, toda brez uspeha. Zato so pohiteli, da bi med zimo razširili utrdbe. Na spomlad in čez poletje so se bili hudi boji. Ko se je zavezniško posrečilo zavzeti nekaj utrdb, so Rusi sklenili mesto zapustiti in so ga poprej večinoma še požgali. Zmagoviti zavezniki so zasedli le še ruševine nekdanjega mesta.

Izkrcanje na Galipoliju med svetovno vojno

Ponesrečen angleški nastop v Dardanelah je najtesneje povezan s Churchillovim imenom. Ne-

posreden povod za ta nastop je dal ruski klic po pomoč. Turki so namreč Rusi na Kavkazu močno stisnili in zato so Rusi prosili, naj jih zavezniški razbremenijo. Pojavilo se je več načrtov, sklenili pa so vzporedni nastop mornarice v Dardanelah. 11. februarja 1915 se je začelo bombardiranje z morja. London z začetnim uspehom ni bil nezadovoljen, kajti večina zunanjih utrdb je bila razrušena. Mornarica se je lotila naloge, da bo podrli tudi srednji in notranji obrambni obroč. Tedaj se je dogodilo, da so tri bojne ladje zadele na mine in se potopile, tri druge pa so bile težko poškodovane. Poveljujoči admiral je dal napad ustaviti, pa je bil vzlic temu odločen, da bo vnovič poskušal svojo srečo. Medtem so pa v Londonu sklenili, da je treba nehati. Churchill, ki je bil tedaj mornariški minister, se je zavzemal za nadaljevanje, pa ni uspel.

Poznejše ugotovitve so pokazale, da bi se mogli branilci Dardanel držati le še kratek čas. Ako bi Angličani nadležali z napadom, bi v kratkem dosegli zmago. Po dolgotrajnih razpravah so se v Londonu končno odločili za združene pomorske in kopenske nastope na Galipoliju. Toda stvar je bila slabo pripravljena. Na razpolago niso imeli niti dobrih zemljepisnih kart, načrt pa je moral izdelati grški glavni stan. Končno so proti koncu aprila izkrcali 20.000 mož, toda nastop je bil drag. Kmalu se je pokazalo, da brez stalnih ojačenj ne bo uspeha, kajti branilec je dobil medtem dovolj časa, da je poskrbel za potrebna ojačenja. Angleška ojačenja pa so bila zmerom malenkostna in tudi prepozna. Churchill je tožil, da bi februarja zadostovale tri divizije, aprila bi jih bilo sedem, premalo, in devet bi jih bilo komaj kos svoji nalogi. Julija bi jih zadostovalo enajst, avgusta pa bi jih že štirinajst ne zadostovalo več. Vojni svet je bil neodločen in Churchill se je zaman boril, da bi duhove napolnil s pogumom. Ko si je nek general na kraju samem ogledal položaj, je bilo sklenjeno, da se akcija ustavi in Galipoli izprazni. Kmalu nato je Churchill izstopil iz vlade.

20 letnica Lausanskega miru

Po Turčiji so bile ob tej priliki narodne slovesnosti

Ko je pred 20 leti vodil Ismet Ineni kot zunanji minister po sevrskem miru ponižane Turčije, morda dosegel zopet svoje dostojno mesto med ostalimi narodi kot združeno ljudstvo. Prvi mir, ki se je sklenil v istem smislu kot v Versaillesu, Trianonu in St. Germanu, ni trajal dolgo.

Mnogo se morajo Turki zahvaliti njegovi državniški sposobnosti, da je po prvi svetovni vojni Turčija mogla dosegli zopet svoje dostojno mesto med ostalimi narodi kot združeno ljudstvo. Prvi mir, ki se je sklenil v istem smislu kot v Versaillesu, Trianonu in St. Germanu, ni trajal dolgo.

Francoz, ki počiva v grobu Neznanege vojaka

Edini mož, ki je vedel, kje je ta vojak padel, je umrl pred petimi leti in je to skrivnost nesel s seboj v grob

Vsak, kogar je pot kdaj zanesla v Pariz, si je prav gotovo med številnimi drugimi spomeniki in zanimivostmi ogledal tudi »Grob Neznanege vojaka« pod visokim slavolokom tam na koncu Elizejskega polja. Vsi vedo, da tu počiva Neznani francoski vojak iz prejšnje svetovne vojne, skoraj povsem pa se je pozabilo, kako so izbrali mrljca za ta grob. Malokomu je tudi znano, da je le živel mož, ki je v resnici vedel, koga so tam meseca novembra 1920. tako slovesno pokopali.

Misel, postavljati spomenike Neznanemu vojaku, je stara 2400 let

Misel, postavljati spomenike Neznanemu vojaku, je stara skoraj toliko kakor človeštvo na zemlji. Pred skoraj 2400 let Grk Thucydides zapisal v 34. poglavju svojega dela »Peloponeška vojna«, da so vojakom, ki so padli v tej vojni in so jih našli mrtve na bojišču, pa jih niso mogli prepoz-

nati, posvetili poseben kraj. Na čast tem neznanim padlim vojakom so uredili »zadnje njihovo počivališče« in ga zastrli z zavesami.

Ko so po prejšnji svetovni vojni spet povzeli to misel, se v začetku v Franciji niso mogli odločiti, kje bi bilo najprimernejše mesto za spomenik Neznanemu francoskemu vojaku. Nekateri so predlagali med drugim, naj bi ta spomenik stal poleg Panteona ali v Invalidskem domu, slednjič pa je obveljal predlog, naj ta spomenik postavijo pod slavolokom na Elizejskem polju. Tam je stala leta 1840. tudi krsta s truplom cesarja Napoleona, ki so ga bili prepeljali z otoka Sv. Helene. V majhni kripti pod slavolokom — v katerem je danes kor nekaj majhen muzej — je bila 31. marca 1885. tudi krsta s truplom pesnika Victoria Hugoja.

Kako so izbirali

Velike težave pa so nastopile, ko je nastopilo vprašanje, kdo naj bi bil tisti mrtvec, ki naj bi ga kot neznanege vojaka pokopali v tej grobnici. Pri-

tem je bila potrebna stroga molčečnost, če naj bi vsa Francija v tem padlem gledala simbol vojaške smrti za domovino. Načrt so izvedli z največjo skrbnostjo. Bojišča vzhodne francoske fronte so razdelili na osem odsekov, in sicer na odsek Lille, Amiens, Chalons sur Marne, Belfort, Nancy, Epinal, Alzacijo in Belgijo. Padle mornarice in one, ki so kje drugod dali svoje življenje za domovino, so izločili. Prvotno so izbrali še en odsek, toda tu je bilo nemogoče najti francoskega padlega vojaka, o katerem res ne bi vedeli, kako se piše in kje je doma. Na omenjenih osmih odsekih so ponoči in pod obveznostjo največje molčečnosti položili v krste osem neznanih padlih vojakov. Pripomniti je treba še to, da so o teh padlih zanesljivo ugotovili, da so pripadali francoski vojski, le njihova imena niso bila znana.

Šesta krsta

Vseh osem krst so potem prepeljali v Verdun. Pod vodstvom poveljnika Lespinasse-a so jih postavili na mrtvaški oder, prav tako pa je ta poveljnik tudi tisti, ki je prej odločil, katere mrtvece naj izberejo na posameznih omenjenih odsekih. Bil je to star vojak, ki je bil že takoj v začetku prejšnje svetovne vojne, leta 1914., ranjen in je pozneje poveljeval nekaterim utrdbam pri Verdunu, po končani vojni pa je postal poveljnik verdunske trdnjave. Lespinasse je skrbel le za eno stvar, namreč, da se ne bi zvedelo, kje so našli tistega padlega vojaka, ki so ga pozneje pokopali v grob neznanege vojaka pod slavolokom na Elizejskem polju. V ta namen je ukazal prenesti tistih osem krst v neko dobro zastraženo utrdbo verdunske trdnjave. Tisto noč, preden so izbrali mrtvece, je poklical trikrat po vrsti k sebi po šest različnih mož iz trdnjave in z njihovo pomočjo znova razvrstil krste v vrstnem redu, ki je bil znan le njemu.

Naslednji dan je neka četa 132. pešpolka v četverokotu obstopila krste. Čuvajnico so s tovesno pretvorili v zaslon kapelico. V navzočnosti tedanjega vojnega ministra so dali vojaku Augustu Tainu povelje, naj zaznamuje eno tistih osmih krst. Miadi vojak je bil prostovoljec v prejšnji svetovni vojni ter sin Francoza, ki so ga tudi pogrešali. On je bil edini, ki je od vseh 234. polka ostal pri življenju in so ga potem dodelili 132. pešpolku. To za njegovo izvolitev, kakor boste videli, ni brez pomena. August Tain je dobil šopek cvetja in se je z njim podal od krste do krste, ki so stale pred njim v vrsti. Pri krsti, ki je bila šesta od leve, se je ustavil in položil nanjo bel nagel. Ko so ga pozneje vprašali, zakaj si je bil izbral ravno šesto krsto, je odgovoril, da je to storil zato, ker vsota števil, ki tvorijo številko njegovega polka, znaša 6.

Skrivnost, ki bo večno ostala skrivnost

Odločitev je bila končnoveljavna. Šesto krsto so že tisto tedaj prepeljali v Pariz ter jo skupno s srcem Gambetta prenesli najprej v Panteon, nato pa odpravili na lefeti k slavoloku na Champs Elysee, trupa ostalih sedmih neznanih vojakov pa so skupno pokopali na vojaškem pokopališču v Verdunu. Končnoveljavno so truplo izbranega »Neznanege vojaka« položili k večnemu počitku šele januarja 1921.

Plamen, ki je toliko let goril noč in dan nad kovinastim pokrovom sarkofaga, so prizgali šele dve leti pozneje. Šele tedaj je bila izgotovljena tehnična priprava, ki preprečuje, da bi zaradi vetra ali dežja plamenica ugasnila.

Zelo pogosto se dogaja, da kdo sprašuje, kje je doma tisti padli vojak, ki počiva pod slavolokom. Edini človek, ki je to vedel, je bil svivolasi Lespinasse, a ves svoj živ dan te skrivnosti ni nikomur razodel. Ko je leta 1938. v Pauju umrl v starosti 70 let, je odnesel to skrivnost, ki jo je nosil na svoji vojaški obleki in ki je označevala polk, pri katerem je služil.

Ladje iz gumija

Na Japonskem preizkušajo gumijaste jadrske ladje za prevoz blaga iz južnih pokrajin na Japonsko. Iz surovega gumija je izdelan trup in nos jadrske, ki je za vodni pritisk zelo odporna. Natovorjene gumijaste ladje-jadrske bodo vleklo do določenih pristanišč navadne motorne ladje. Tam bodo ladje raztovorili in porabili za razne gumijaste izdelke.

Lepa navada

Kmečki vodja dunajske pokrajine je spomlad opozoril na stari kmečki običaj, ko so očete na dan rojstva otrok vsajali sadna drevesca in jih gojili s posebno skrbjo in ljubeznijo. Vodja je predlagal, naj se za saditev izbere javna zemljišča, vrtovi in parki. Na ta način po podan tudi poudarek, da ima država sama največjo skrb za čim številnejša rojstva.

Pomaleh, pomaleh ni več gotov, ali so ljudje, zbrani okrog njega oni, ki se poslavljajo, ali oni, ki ga čakajo na onem svetu na snidenje. Komaj vidno zatrepče.

Andraž že slutí, da se bodo zdaj, zdaj razjasnili obrazi, da bo izginila koprena z njih in da bo videl svojo ljubo, že tako dolgo rajsko mater, pa očeta, Cirila in brata Jožeta. Moj Bog, daj, da jih že enkrat vidim, je bila njegova poslednja želja, čeprav ne več popolnoma jasna.

Polahko se je značilo v njegovih očeh, značilo za vse čase, čeprav so bile odprte. Z zadnjim vdihom je duša starega Andraža splavala v onostranstvo, kjer je slavila slvesnost snidenja s predniki.

Miha Andraž, predzadnji gospodar Andraževine, je mirno v Gospodu zaspal.

Njegov telo so pokopali na far-nem pokopališču pri Sv. Lovrencu. Župnik ga je vpisal v knjigo rajnih faranov. Andraževina je izgubila svojega velikega prednika, Matevž je ostal sam s svojo žalujočo materjo, z Majdo in otroki. Mati si je želela, da oni svet, nebo pa je ni moglo uslišati, zakaj vnucom je bila potrebna babica, da jim je pravila pohorske pravljice ter navezovala nežne duše na svet pod gozdovi.

Domačija je živila v spoštovanju do rajnega očeta. V rodovniški knjigi Andraževih je prepisal Matevž pogrebni list, takoj zraven pa je izpisal pismo sv. apostola Pavla Korinčanom. Pripomnil je, da je oče na smrtni postelji želel, naj bi to pismo večkrat brali.

(Konec II. dela »Belih zvezd«.)

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

Sin je bral do konca. Kdaj pa kdaj se je za hip ustavil, kakor da bi premišljal. Presenetilo ga je, zakaj prav v duhu tega berila je vzgajal nekoč stari Andraž svojece.

»Sin moj in sinaha, večkrat to berita in tudi otrokom tako naročita, kadar bodo dorasli... Midva z Marijo sva zadovoljno živela in tudi nad vama ima Gospod dopadenje. Tako zdrave otroke vama je podaril, naj mu bo čast in slava... Čutim, da se bom poslovil od vas, moči me zapuščajo, čutila so postala dremotična.«

Mati je zaihtela; z ovenelo roko si je obrisala solze.

S tihim glasom in s težavo je je bodril Andraž naj ne tarna:

»Obema je prišla jesen. Zrelemu jabolku sva podobna, ki se bo zdaj, zdaj utrvalo in padlo na zemljo. Sel bom pred teboj. Vsemogočnemu bom poročal, da si bila dobra žena; za tebe, Matevž, pa bom povedal, da si bil zvest sin, ko si se vrnil na domačijo; in tudi tebe, Majda, bom pohvalil, saj si našla Povedal bom, da si rodila že tri Andražiče... Marija, moja ljuba žena, nikar se ne emeri; v zadnji uri ni žalosti, če pride o pravem času...«

V sosednji sobi je zajokala Marjetica. Majda je odšla k njej, in sin je ostal sam pri starših.

»Kadar boš mogel, dokupi še gozda, da ne boš v skrbih zaradi otrok, mu je naročil. »Jutri zjutraj pa bi bilo

prav, če bi šel po župnika, naj se zgo-di vse o pravem času.«

»Ti je hudo, oče?« ga je vprašal Matevž.

Mirno, toda tiho mu je odgovoril:

»Ni mi tako hudo — ampak čutim, da ne bom več dolgo.«

»Oče, okreval boš! Vsako jesen si bil bolan in vselej je prešlo.«

»Čutim, da je letos drugače — povsem drugače. — Ugasni luč — in pojdi spat.«

Matevž je ugasnil luč, ostal pa je pri njem.

Ni se mu zdelo, da bi bilo z očetom tako hudo. Po njegovem govorjenju pa je sodil, da je mogoče, da ga bo izgubil. Ure in ure je premišljeval o vrzeli, ki bo zazijala pri Andraževih.

Mnogoterih podobnosti se je spomnil: kako je skrbel zanj, kako mu je pravil povesti, kako je bdel nad materjo, nad Andrejem, nad Ančko in Cirilom.

Ko so se bili pri domačem ognjišču. Lik najboljšega očeta, možatega in skrbnega, v nečnosti pa zatajenega je gledal v duhu. Potem se je spomnil, kako ga je jemal v gozd in mu kazal ptičja gnezda; kako ga je učil piskati na bukovo listje; kako ga je vodil v mesto v prvo šolo in kako ga je v poznejših letih spraveval, če potrebuje denarja ali obleke. Skrušenega je videl samo takrat, ko je izgubil Cirila. Potem sta se še močnejše navezala drug na drugega.

Ko je vse premislil, se mu je zde-

lo, da rase pred njim vzor, za katerim bo stremel.

»Že spiš, Andraž?« ga je vprašala žena.

»Andreja in Ančko bi še rad videl, da se bomo poslovili.« Tiho ji je odgovoril, da je Matevž komaj slisal.

Presunilo ga je, zakaj nikoli doslej niso bila njegova čustva zahtevna.

Ko se je svitalo, je poslal Matevž po zdravnika, sam pa je šel po župnika, Andreju je poslal brzojavko.

Zofijo je poslal v Ribnico po Ančko. Nad Andraževino je legla skrb.

Petrček je klečal na stolu pri oknu in se radovedno oziral v dolino, od koder so prihajali župnik z Najsvetejšim, fant s svetilko in zvoncečim, pa nekaj mož s klobuki v rokah. Drvarji, ki so jih srečali, so se jim pridružili.

»Mamica, zakaj prihaja k nam gospod župnik; bo danes pri nas maša?«

»Sinko, stari oče je hudo bolan, pa ga prihajajo obhajati.«

Potem jo je vprašal, če morajo vsi stari ljudje umreti. Ko mu je prireditela, da morajo nekoč vsi stari umreti, ji je rekel:

»Ampak mamica, ti ne boš nikoli stara.«

Tedaj je zacingljalo pred hišnim pragom in Andraževi so popadali na kolena. Sam Gospod je prišel k staremu očetu na pomenek. Zdaj je bil do-cela pripravljen.

Dve, tri noči pozneje se je pogovarjal v polnu z rajsko materjo in s Cirilom. Matevž je slisal, ko ga je spraševal, če je že naročil žanjice. Uro pozneje ga je spet vprašal, če že poganjajo trte.

Kadar je zagledal zbrane svojece, jih je s slabotnim gla-

som nagovarjal po imenih ter jih božal z ugašajočimi očmi: Mati... Andraž... Matevž... Ančka... Majda... Ko so slisali, da izgovarja tudi imena vnukov, so mu tudi te pripeljali.

Peter je nekaj časa zrl v bolnika, potem pa je spregovoril:

»Jezusčka lepo pozdravi, stari oče, če boš umrl; ampak, jaz bi rad videl, da bi še ostal pri nas in mi pravil povesti.«

Majda je položila otroku roko na usta in ga vzela v svoje okrilje. Stari Andraž bi se rad nasmehnil, toda ni mogel. Mirno je čakal, da se bo zgodila poslednja velika stvar.

Nobena skrb ga ni več težila. Stal je sredi med živimi in med rajnimi: prve bo zapustil preskrbljene in pridružil se bo drugim. Oboje ima zelo rad. Kako veselo ga bodo poslušali, ko bo pripovedoval o Matevžu, ki se je vrnil na domačijo, in o Majdi Vorinovi, ki je tu zadovoljna, čeprav je prišla iz velikega mesta pod gradom.

Pa o vnukih jim bo pravil in se bo pobrigal, da bo poslalo nebo vsakemu svojega prav posebno čuječega angela varuha... Med številnimi znanci bo zagledal tudi Jernača, ki mu bo moral povedati, kje je opešal na svoji dolgi poti.

Polahko, polahko bledijo poteze ljubih obrazov, zbranih okrog bolniške postelje. Zajela jih je tanka meglica. Andraž se zaveda, da jih ne loči več. Andrej moli rožni venec, mati ihti, stari oče pa ničesar več ne čuje. Zdi se mu, kakor da se potapljajo v dušeči megli. Rad bi še enkrat pogledal Matevža v oči, ampak ni mu več dano. Njegov čas prihaja, njegova ura je prišla.